

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere Kamusal Cezalar ve Tedbirler Hakkında Avrupa Kurallarının Uygulanmasının Geliştirilmesi Konusunda R (2000) 22 Sayılı Tavsiye Kararı*

(Bakan Delegeleri Komitesinin 29 Kasım 2000 tarihli 731'inci oturumunda Bakanlar Komitesince kabul edilmiştir.)

Bakanlar Komitesi, Avrupa Konseyi Statüsünün 15.b maddesi gereğince, R(92) 16 sayılı Kamusal Cezalar ve Tedbirler Hakkındaki Avrupa Kurallarını esas alan kamusal ceza ve tedbirlerin oluşturulması, hükmedilmesi ve uygulanmasındaki sürekliliğin önemini vurgulayarak;

Suç Sorunları Hakkında Avrupa Komitesinin Avrupa Kurallarının uygulanmasından doğan problemlere ve özellikle üye devletlerce karşılaşılan güçlüklerle ilişkin olarak yürüttüğü araştırmanın sonuçlarını dikkate alarak;

Araştırmanın sonuçları ışığında, Avrupa Kurallarının 5'inci maddesinin değiştirilmesinin ve suçlunun gözetimi uygulamasının geliştirilmesinin gerekliliğini kabul ederek;

Zaman geçtikçe, kamusal ceza ve tedbirlerin daha etkin ve daha geniş olarak uygulanması için yeni imkanların ortaya çıktığının farkında olarak;

Daha ötesi, önemli gelişmelerin, kamusal ceza ve tedbirler alanındaki değişken uygulamaların ve üye devletlerce ortaya konulan meselelerin, Avrupa Kurallarında yer alan birkaç düzenlemeye ilave açıklamalar ve tanımlamalar getirilmesi yönünde çağrı yaptığını kabul ederek;

Kamusal ceza ve tedbirlere başvurulmasında ve bunların uygulanmasında Avrupa Kurallarında yer alan ilkelerin ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde kutsanan temel hukuksal teminatlara saygının rehber edinilmesini önemle vurgulayarak;

Bu tavsiye kararının, cezalandırmada tutarlılık hakkındaki R (92) 17 sayılı, kamusal ceza ve tedbirlerin uygulanmasıyla ilgili personel hakkındaki R (97) 12 sayılı, ceza meselelerinde arabuluculuk hakkındaki R (99) 19 sayılı ve cezaevi kalabalığı ve cezaevii mevcudu enflasyonu hakkındaki R (22) 19 sayılı tavsiye kararlarıyla olan ilgisini kabul ederek;

Üye devletler hükümetlerine;

-Kamusal ceza ve tedbirlerin süreleri bakımından, bu tavsiye kararının EK-1'inde bulunan R (92) 16 sayılı Cezalar ve Tedbirler Hakkında Avrupa Kuralları konusundaki Tavsiye Kararının yeniden gözden geçirilmiş 5'inci maddesinin metnini ulusal mevzuat ve uygulamalarında rehber edinmelerini;

-Tavsiye Kararının ve Suç Problemleri Avrupa Komitesince özenle hazırlan kamusal ceza ve tedbirlerin daha etkin uygulanmasının başarılması konusundaki raporun mümkün olabilen en geniş şekilde dağıtımının yapılmasını sağlamalarını söz konusu raporun 129-68'inci maddelerinde olduğu gibi. Belirli Avrupa Kurallarının ilave açıklama ve tanımlamalarına özel bir dikkat göstermelerini tavsiye eder.

R (2000) 22 Sayılı Tavsiye Kararına EK-1

Kamusal Ceza ve Tedbirler Hakkında Avrupa Kurallarının Değişik 5'inci Maddesi

Genel olarak, hiçbir kamusal ceza veya tedbir belirsiz bir süre için olamaz

İstisnai olarak, belirsiz süreli bir kamusal ceza veya tedbire, mevcut durumda; veya geçmişte işlediği bir suç nedeniyle, toplum içerisinde güvenlik, sağlık ve yaşam için ciddi ve süreklilik gösteren açık bir tehdit oluşturan kişisel bir karaktere sahip bir suçlu hakkında hükmedilebilir. Bu tür bir belirsiz süreli ceza ve tedbirin düzenli olarak gözden geçirilmesi için kanunen yetkili kılınmış ve bağımsız yönetime sahip bir kuruluşun oluşturulması için yasal düzenleme yapılacaktır.

Kamusal ceza ve tedbirlerin süresi, yasada gösterilen koşullar altında ve sınırlar çerçevesinde, karar vermeye yetkili makam tarafından belirlenecektir.

* Metinler Necati NURSAL'a ait Uluslar arası Cezaevi Standartları ve Denetimli Serbestlik Kuralları Kitabı'ndan alınmıştır.

R (2000) 22 Sayılı Tavsiye Kararına EK- II
Kamusal Ceza ve Tedbirlerin Daha Etkili ve Daha Geniş Uygulanmasının Başarılması
İçin Rehber İlkeler

Mevzuat

1. Aşağıdaki örneklerde gösterildiği gibi yeterli sayıda uygun ve çeşitli kamusal ceza ve tedbirler için düzenleme yapılmalıdır:

-Bir zanlının belirli bir adreste ikamet etmesi, adlî bir makam tarafından belirlenen bir kuruluş tarafından denetlenmesi ve kendisine yardım edilmesi gibi tutuklu yargılamaya alternatifler:

-Bir hapis cezasına hükmedilmeksizin müstakil bir ceza olarak probasyona (gözetimli özgürlük) hükmedilmesi;

-Hapis cezasının infazının yüklenen koşullarıyla birlikte ertelenmesi;

-Kamu hizmeti (Kamu adına ücretsiz çalışma);

-Mağdurun tazmini/ zararın tamiri/ mağdur/suçlu arasında arabuluculuk;

-Alkol ve uyuşturucu kullanan suçlular ile ve suça yönelik davranışa neden olan zihinsel rahatsızlığı olan suçluların tedavisine hükmedilmesi:

-Uygun suçlu kategorilerinin etkin gözetim ve denetimi;

-Avrupa Kurallarının 23 ve 55'inci maddeleri gözetilerek örneğin, elektronik izlemeye hükmedilmesi ya da sokağa çıkma yasağı konulması vasıtasıyla hareket serbestisinin kısıtlanması;

-Tahliye sonrası denetlenmek üzere cezaevinden şartla tahliye.

2. Kamusal ceza ve tedbirlerin kullanımının geliştirilmesi için ve özellikle yeni yasalar yapılırken, yasa koyucu belirli suçlar bakımından bir referans ceza olarak hapis cezası yerine, bir hapis dışı ceza ve tedbire yer vermeyi dikkate almalıdır.

3.Ciddi ve mükerrir suçlular bakımından kamusal ceza ve tedbirlerin kullanımını önleyen resmî düzenlemelerin gözden geçirilmesi ve azaltılması dikkate alınmalıdır.

4.Yargılama dönemine ait yeni kamusal ceza ve tedbirler oluşturulması içindüz zenlemeler yapılmalıdır.

5. Yapılacak her yargılama, Avrupa Kurallarını özüne uygun olarak yürütülmeli ve dikkatlice incelenerek değerlendirilmelidir. Tecrübe edinme, uluslararası toplumun etik standartlarıyla uyumlu olmalıdır.

Cezalandırma uygulaması

6.Anayasal ilkeler ve hukuksal geleneklerin izin verdiği hallerde, cezalar için mantıklı gerekçeler oluşturulmalı ve yasa koyucu diğer makamlar tarafından zaman zaman gözden geçirilmelidir. Bunun amacı hapis cezasının kullanılmasının azaltılması, kamusal ceza ve tedbirlerin kullanımının artırılması ve mağdurların tazmin edilmesinin sağlanması olmalıdır.

7.Yargı camiası tarafından geniş bir biçimde anlaşılmasının sağlanması amacıyla, adlî makamlar kamusal ceza ve tedbirlerin oluşturulma ve gözden süreçlerine katılmalı ve sonuçları hakkında bilgilendirilmelidir.

8.Adlî makamların hapis cezası vermekten kaçınarak ve tedbirlere hükmedilmesini bilmesini sağlayacak hafifletici nedenlerin tanımlanmasına özel dikkat gösterilmelidir.

Kamusal ceza ve tedbirlerin etkin uygulanması için temel gereksinimler

9. Suçluların kişisel ve sosyal gelişimlerini etkilemek, kamu güvenliğini temin etmek ve adlî makamların kamusal ceza ve tedbirlerin kullanışlı olduğuna inanmasını sağlamak amacıyla kamusal ceza ve tedbirlerin kurulmalı, bunlara yeterli kaynaklar verilmeli ve gerekli oldukça geliştirilmelidir.

10.Eğer kamusal ceza ve tedbirlerle elde edilmek istenen amaca ulaşmak isteniyorsa, uygulama servisi yüksek mesleki kaliteye sahip personel olmalı ve bu personel, ceza ve tedbirlerin uygulanmasıyla ilgili sahip personel hakkındaki R (97) 12 sayılı tavsiye kararında yer alan ilkelere uygun olarak eğitilmeli ve kullanılmalıdır.

11.Uygulama servisinin çalışmaları, hizmetin fonksiyonlarını, amaçlarını ve temel değerlerini tarif eden bir açık politika beyanatına dayanmalıdır. Bu beyanat, suçlunun hak ve

sorumluluklarını, suçlunun yeniden topluma kazandırılması için gerekli müdahale ve programların etkin olarak verilmesini, mağdurun meşru çıkarlarını, kamu güvenliği için organizasyon sorumluluğu ve cezaevi personeli, ilgili kurum kuruluşlar ve toplumdaki bireyler ile işbirliğini içermelidir.

12.Politika beyanatı, çalışma metodlarını karşılıklı anlayışı paylaşan ve ortak hedeflere yönelik çalışmanın önemini dikkate alan. kamusal ceza ve tedbirlerin uygulamasına katılan bireyler ve çeşitli oranların bilincini artırma amacıyla tasarlanan hizmet plânları ve uygulamalar ile desteklenmelidir.

13.Avrupa Kurallarında gerekli görüldüğü üzere, uygulama makamlarının çalışmalarının deneyimli kişilerce bağımsız ve düzenli olarak gözden geçirilmesi için yasal düzenleme yapılması konusu tekrar tekrar dikkate alınmalıdır.

Kamusal ceza ve tedbirlerin inanırılığının geliştirilmesi (Adlî makamlar, tamamlayıcı kurumlar, genel toplum ve politikacılar bakımından)

14.Kamusal ceza ve tedbirler hakkında Avrupa Kuralları konulu tavsiye kararının mümkün olabilen en geniş şekilde ve ulusal dilde dağıtılması sağlanmalıdır.

15.Siyasal ve idari liderler ile genel toplum, tekrar eden bir şekilde, hapis cezasına başvurunun azaltılmasından ve kamusal ceza ve tedbirlere başvurunun artırılmasından elde edilen yararlar konusunda bilgilendirilmelidir. Mahalli medyaya yönelik açık bir halkla ilişkiler politikası olmalıdır. Söz konusu bilgiler, suçluların kamusal ceza ve tedbirler ile etkin olarak kontrol edilebildiğinin üzerinde önemle durmalıdır.

16.Adlî makamlar ve uygulama servislerinin personeli, kamusal ceza ve tedbirlerin tavsiye edilmesinin ve uygulanmasının pratik veçhelerine ilişkin düzenli tartışmalar yapılması için iletişim kanalları yaratmalıdır.

17.Yeniden toplumla bütünleşme kamusal ceza ve tedbirlerin önemli bir hedefi olduğundan, uygulama servisleri yerel topluluklarla, yani suçlunun gözetimine katılan toplum fertleri ile ya da yerel suç önleme programlarıyla aktif bir biçimde işbirliğine girmelidir.

18.Mevzuata yeni dahil edilecek olan kamusal ceza ve tedbirler ve bunların uygulanması, toplumun desteğinin kazanılması için etkin halkla ilişkiler kampanyaları ile birlikte ele alınmalıdır.

Etkili program ve müdahalelerin oluşturulması

19.Sonuçların kalitesinin artırılması amacıyla, müdahale ve programlar ile birleşen masraf ve yararlarının çeşitli perspektiflerinin değerlendirilmesini mümkün kılacak etkinlik kriterleri belirlenmelidir.

20.Program ve müdahaleler ilgili araştırmalardan elde edilen ve eğitimli personel tarafından uygulanan bilgilere uyumlu bir biçimde yapılandırılmalıdır.

21.Suçlunun yeniden toplumla bütünleşmesini sağlayacak program ve müdahaleler çeşitli metodları temel almalıdır. Kamusal ceza ve tedbirlerin kapsamındaki program ve müdahaleler tasarlanırken, onların suçlu üzerinde muhtemel olabilecek etkileri, özellikle aşağıdaki hususlar gözönünde tutulmalıdır.

- Temel beceriler (Temel okuma-yazma ve sayısal bilgi genel problem çözümü, kişisel ve ailesel ilişkiler, toplumsal davranış);

-Eğitim ya da iş durumu;

-Muhtemel alkol, uyuşturucu ve ilaç bağımlılığı; Toplum kaynaklı düzelme

22.Suçluların belirli programlara ve müdahalelere yerleştirilme işleminde, müdahaleye cevap verme kapasiteleri, programı veya müdahaleyi icra eden personele ve topluma karşı taşıdıkları farzedilen tehlikelilik ile yeniden suç işleme ihtimaline ilişkin kişisel veya sosyal faktörler gibi açık kriterler rehber alınmalıdır. Bu sonuca ulaşmak için böyle bir yerleştirmeyi sağlayacak güvenilir değerlendirme araçları geliştirilmeli ve kullanılmalıdır. Bu usullere ilişkin bilgiler ilgilenen kişiler ve makamlar tarafından ulaşılabilir olmalıdır.

23. Ciddi suç işleyen veya işlemesi muhtemel olan suçlular için program ve müdahalelerin geliştirilmesine özel bir dikkat verilmelidir. Son araştırma bulguları ışığında bu tür programlar ve müdahaleler, özellikle, bilmeye ve kavramaya ait davranış metodları, yani suçluya suça yönelik davranışının etkileri hakkında düşünmeyi öğretmek, öz farkındalığın ve öz kontrolünü artırmak, suç eyleminden daha önce gelen durumları tanımak ve bunlardan kaçınmak, toplumsal davranış

pratiği yapma fırsatına sahip olmak gibi yöntemler kullanılmalıdır.

Kamusal ceza ve tedbirler hakkında araştırma

24. Kamusal ceza ve tedbirlerin uygulanmasında kullanılan program ve müdahalelerin verilerini değerlendirmek ve bu programların verilmesini izlemek için araştırma konusunda uygun yatırımlar yapılmalıdır.

25. Araştırma, hem suçluları başka suç işlemekten vazgeçiren faktörleri hem de bunu başaramayanlara ilişkin faktörleri tanımlamaya çalışmalıdır.

26. Kamusal ceza ve tedbirlerin etkileri konusundaki araştırmalar mahkumiyet sonrası gözetimin basitçe kayıt edilmesiyle sınırlı kalmamalı, daha duyarlı kriterler kullanılmalıdır. Bu gibi araştırmalar, örneğin yeniden suç işlemenin sıklığı ve ciddiliği ile birlikte, toplumda düzelmenin kişisel ve sosyal belirtilerini ve kamusal ceza ve tedbirlerin uygulanmasına yönelik olarak suçluların görüşlerini de incelemelidir.

27. Araştırma mümkün olabilen en geniş alanda, farklı programların etkinliği konusunda karşılaştırmalar yapmaya muktedir olabilmelidir.

28. Kamusal ceza ve tedbirlerin verilerini ve kullanım sahasını düzenli olarak tanımlayan istatistikler geliştirilmelidir.

29. Yüksek derecede personel morali, ruh sağlığı ve yeterliliği sağlamak için, kamusal ceza ve tedbirlerin uygulanmasına ilişkin olarak üstlenilen çeşitli görevlerle bağlantılı olarak, kişi başına yapılan iş konusunda nitelik ve nicelik bakımından değerlendirmeler yapılmalıdır.